

SpreekBeter

Een app voor verstaanbaar Nederlands In gesprek met Margreet Verboog en Lieske Adèr

De Nt2-trainers, materiaalontwikkelaars en logopedisten Margreet Verboog en Lieske Adèr maken zich sinds jaar en dag sterk voor verstaanbaar Nederlands.

Op de BVNt2-conferentie presenteerden ze hun nieuwste product: apps.

Lesredacteur Knut Fuhri sprake met hen over deze apps. Apps voor uitspraak: SPREEKBETER. Waarom apps?

Je kunt een app op je telefoon gebruiken, waar je ook bent. Met andere mensen in de kamer, in de bus, in de trein, je kunt altijd oefenen. Niemand heeft last van je. Met een computer of laptop doe je dat niet zo snel, die moet je ook vaak delen met anderen. Het is geen methode via internet, maar je koopt de apps die je nodig hebt uit de serie en ze zijn voor altijd van jou. Je kunt jouw probleem oefenen zo vaak als je maar wilt. Het idee erachter is al heel oud, de inhoud hebben we in twintig jaar werken met verstaanbaar leren spreken ontwikkeld. Oorspronkelijk stond het materiaal op cassettebandjes, toen werd het een programma dat je kon downloaden van internet. En nu dus apps, die je kunt kopen in de appstore voor op je smartphone.

Wat is de visie achter de apps?

Iedereen heeft problemen met bepaalde aspecten van uitspraak. In de loop van de jaren hebben we deze problemen als volgt gecategoriseerd:

1. De **melodische aspecten**, die gelden voor iedereen: klemtoon, vraagintonatie, zinsaccent, ritme. Die zijn voor iedereen die de taal leert nieuw, want ze zijn typisch voor het Nederlands.
2. De **Nederlandse klinkers** geven voor veel leeders problemen, omdat het er verhoudingsgewijs zo veel zijn, zestien, die met slechts vijf letters, in wisselende combinaties, gespeld worden. Sommige tweeklanken, zoals de /ui/ zijn voor veel mensen lastig. Auditieve

oefeningen kunnen goed helpen om de verschillen te leren horen en zijn ook van belang voor de spelling.

3. Problemen met de **medeklinkers** zijn vaak gerelateerd aan de moedertaal: bijvoorbeeld de **r** voor het Chinees en Japans, maar ook voor het Engels, de **h** voor het Frans, Portugees en Pools.
4. Combinaties van medeklinkers die typisch Nederlands zijn. Er is bijna geen enkele taal met **strand** en **herfst**, om maar niet te spreken van **herfststorm**. Het zijn ook weer bepaalde moedertalen die van dit probleem last hebben. Spaanstaligen hebben vaak moeite met onze **begin-s**, ze zeggen **se-school** in plaats van **school** en bijvoorbeeld Indonesiërs spreken de **eind-t** niet uit: **hij lig in bed**. Dergelijke medeklinkercombinaties komen in de eerste taal niet voor en worden dan niet goed waargenomen. Leren horen is ook hier weer heel belangrijk.

Hoe weten mensen wat hun uitspraakprobleem is?

We hebben een boomdiagram ontwikkeld, dat gepubliceerd wordt op een bijbehorende website. Het boomdiagram splitst meteen al in de vier soorten uit, zodat je direct al ziet, o, mijn probleem zit bijvoorbeeld vooral in de klemtoon en de intonatie.

Hoe zijn de apps opgebouwd?

Alle apps hebben hetzelfde format. Het begint met een instructie. Vervolgens komt er een reeks luisteroefeningen

ningen. Daarna nasprekeoefeningen, gebaseerd op imitatie en zelfcorrectie, je spreekt in en hoort dan het voorbeeld en jezelf terug.

Ten slotte volgen er open vragen. De antwoorden moet je weer zelf beoordelen: Vindt u het goed? Ga verder. Vindt u het niet goed? Doe de oefening nog een keer.. Dit geheel kun je zo vaak herhalen als je wilt.

Om de apps te kunnen gebruiken, moet je wel kunnen lezen en je moet ook wel minimaal op A1 zitten. Er zijn in totaal 25 apps ontwikkeld. Als je vlot werkt, ben je een uur met een app bezig. Je koopt alleen die apps die je nodig hebt.

Alle teksten die je op de app hoort, komen eveneens op de website. Mensen vinden het soms prettiger om te kunnen nalezen, wat ze gehoord hebben. Ook staan er didactische aanwijzingen voor de docent op. Op de website wordt daarnaast uitgelegd hoe je bij een aantal veel voorkomende uitspraakproblemen een bepaalde klank kan leren uitspreken. Ten slotte vindt de cursist er algemene aanwijzingen voor het gebruik van de app.

Hoe gaan mensen de apps gebruiken?

Cursisten moeten individueel een app kopen bij de appstore, niet bij de docent. Docenten kunnen natuurlijk apps kopen en met een speakertje op de phone die afdraaien in de klas. De luisteroefeningen staan ook op de website en kunnen heel goed klassikaal gedaan worden. Maar een docent kan ook een bepaalde cursist wijzen op een app die zijn uitspraakprobleem behandelt. De vraag die wij de laatste

twintig jaar van docenten kregen is altijd geweest: wat doe ik met een cursist met dit of dat uitspraakprobleem? Daar spelen deze apps op in.

Dus jullie zeggen eigenlijk: het is handig als er een docent is, die opmerkt wat de problemen zijn en mensen aan een bepaalde app zet, maar mensen zouden ook zelf of met behulp van een partner of een vrijwilliger eraan kunnen werken?

Mensen hebben hier vaak nooit over nagedacht, zeker niet als ze al jaren geleden in Nederland zijn gekomen. Juist die mensen hebben het meeste behoefte aan een goede uitspraak. Die blijven met iets zitten en het is nooit verteld. Ze komen vaak bij ons, als ze al een baan hebben. Zoals een politiemann, die door de werkgever betaald op les kwam. Hij kreeg last met spreken door de mobilofoon. Dan werd hij gepest door collega's. Hij dacht zelf dat hij moeite had met de **a** en de **aa**, maar het was, omdat hij zo monotoon sprak.

Is SpreekBeter ook in Vlaanderen bruikbaar?

We zijn zeker van plan ook een Vlaamse versie te maken. Wel zullen we hierover in overleg gaan met Vlaamse Nt2-docenten. Er moeten dan wel Vlaamse insprekers komen. De problematiek van de Nt2-leerders blijft hetzelfde, maar de Vlaamse melodie is bijvoorbeeld veel rijker dan de Nederlandse.

Hoe belangrijk is uitspraak? Jullie zijn toch wel de uitspraakdames bij uitstek.

Het probleem met uitspraak is dat je het niet uit een boekje kunt leren. Als

de docent geen feedback geeft op je uitspraak, dan doet niemand het. Je buurvrouw geeft je geen feedback, maar ze zegt: ik versta je niet.

Er zijn veel mensen, die al jaren in Nederland wonen en niemand heeft ooit tegen hen gezegd, waar het bij de uitspraak aan schort, bijvoorbeeld in de melodie. Dan heeft dat allerlei ongewenste bijeffecten. Melodie is erg specifiek voor een taal, de ene taal heeft vaak een heel andere melodie dan de andere.

Als mensen veel klemtoonfouten maken, zijn ze zeer moeilijk verstaanbaar en als er veel fouten in het zinsaccent gemaakt worden krijg je allerlei verwarring, omdat het invloed heeft op de betekenis. Monotoon praten, zacht praten, wat veel mensen doen, omdat ze onzeker zijn over de intonatie, kan een afstandelijke, ongeïnteresseerde indruk geven. Daar kan je in een sollicitatiegesprek meteen op worden afgewezen.

Als je de Nederlandse vraagintonatie niet goed gebruikt, kan dat een onbeleefde indruk maken. En als je niet goed verstaanbaar bent, dan worden mensen moe en brengen het niet meer op om te luisteren. Het is gênant om meer dan twee keer te vragen: wat zeg je?

Knip Fuhri Snethlage

SPREEKBETER, BINNENKORT VERKRIJGBAAR BIJ uitgeverij Boom.

Prijs € 1.99 per app.